

NAROZENINY NAŠEHO FILMOVÉHO DOPISOVATELE

Letos 12. prosince tomu bude 45 let, co byla podepsána smlouva o sovětsko-československém spojení. Cesta dr. Edvarda Beneše, tehdy již po vytvoření československého "státního zřízení" presidenta, je stále předmětem diskusí, ač již snad není pochyb o tom, že dr. Beneš tímto aktem /"cestou do Moskvy"/ chtěl zajistit samostatnost a celistvost československé republiky v hracích před rokem 1938, a celé jednání o polsko-československou federaci pojímal spíše jako diplomaticko-taktické jednání, jímž chtěl uchvátnout Winstona Churchilla, který se nemohl zbavit dojmu, že by bylo nejlépe obnovit v nějaké podobě soustátí rakousko-uherského charakteru.

Týž den jako smlouva o sovětsko-československém přátelství slaví narozeniny náš dopisovatel, známý filmový kritik a pracovník filmového klubu J. Hrudka z Jaroměře /JaH, HoH, JHka, Hka atd./. Proslul též jako uvaďeč, což v této souvislosti znamená, že uvádí obecnost v kině na jednotlivá místa, ale že uvede celé obecnost vhodné slovo naráz do díla, které pak mohou na vlastní oči, event. uši sledovat.

Přejeme Mu k tomuto jubileu nejen hodně dobrých filmů, další uvolňování sovětských i československých filmů z prodlužých "sejfků" a další odborný růst v oboru filmové teorie, ale také zdraví, spokojenost a soulad /komponovanost! / v kruhu rodinném, dále porozumění, rozvoj občanských činností a chuť ke spolupráci ve společenství širším. Těšíme se na další "uvody" a kritiky v našem listě!

Jaš

§§§§§

ZPRÁVY

SYMPOSIUM ČESKOSLOVENSKO 88 v BRNĚ

Dne 11. listopadu zahájil Václav Havel symposium Československo 88 v Praze, ale krátce nato byl odveden k výslechu a "předběžnému" zadržení. Symposium však bylo již zahájeno a tak se konaly dílčí diskuse na celých a na dalších místech.

V Brně se sešlo 18 zájemců o problematiku v osmičkovém výročí v sobotu 26. listopadu. Zahájil J. Šimša a jako první promluvil Josef Domaňský, který svůj výklad pro Prahu rozšířil a přepracoval. /Přesný titul a výňatky z jeho řeči přineseme příště/. Základní motiv jeho referátu bylo začlenění národních a demokratických snah do socialistické revoluce, jak J.D. označuje celý vývoj od roku 1945. Na jedné straně zdůraznil potřebu vystižení kl. dných rysů celého našeho vývoje, nejen v posledních 40 letech ale i 20 letech a na druhé straně neobyčejně kriticky hodnotil stagnaci společenského rozvoje a zanedbávání nejen individuálních občanských a lidských práv, ale zvláště bagatelizování úsilí o uplatnění národních skupin a menšinových národností. To, že "reálný socialismus" troskotá mj. na tomto poli má své kořeny již v základně chybném přístupu Marxe a Engelse k národní emancipaci malých evropských /a zvl. středoevropských/ národů.

Jaroslav Mezník měl pozoruhodnou úvahu o odpovědnosti za dějiny "před dějinami" a zvláště se přimlouval pro hlubší porozumění historické omezenosti kritizovaných osobností. Nejde jen o větší tolerantnost, ale především hlubokou znalost a jakousi představivost, schopnost vžít se do studované minulosti, aby kritik opravdu spravedlivě mohl posoudit možnosti, které naši "otcové" měli.

Dušan Slávik si připravil písemně krátkou úvahu o potřebě vstoupit do dialogu s představiteli moci u nás.

Jaroslav Šabata vyložil přesvědčivě, proč se domnívá, že problematiku Evropy viděl T.G. Masaryk správněji než V.I. Lenin, který předčasně opustil ideu spojených států evropských a přešel k iluzorní ideji "světové revoluce" a "spojených států světových", světové vlády. Kořenem jeho chybné orientace bylo nedocenění malých národů. Naproti tomu Masaryk přes všechnu oprávněnou kritičnost k nacionalismu věděl, že spojené státy evropské mohou vytvořit jen suverenní národy, které budou moci mít vlastní státy. Jeho vize "nové Evropy" se stává koncem století a tisíciletí překvapivě aktuální.

Diskuse byla soustředěná na jednotlivá témata. Pokusíme se přinést o ní podrobnější zprávu jakmile bude zpracována. Účastníci se rozcházelí spokojeni a povzbuzeni zdařilým mini-symposiem.

JaŠ

DE MARIVEAUX: PRORADNÉ LÁSKY

Chebské divadlo uvedlo dne 30.11. v Mariánských lázních údajnou komedii od subalterního francouzského dramatika v překladu Václava Renče. Je to post-klasická rokokem ovlivněná úpadková "comédie dell'arte" s Harlekýnem a Kolombínou lkdového původu, jak se střetávají se světem šlechty a bohatství. Na rozdíl od svižných komedií, v nichž lidová dvojice má buď vch pro svou chystrost a korálnost nebo zase končí tragicky - de Mariveaux vnáší nový prvek - Harlekýn je bezcharakterní romantik, hlupáček a Kolombína je zprvu rozmarná žena, která se nechá kdekým obdivovat, aby nakonec volila manželství s knížetem, který v celé komedii vystupuje jako morální osobnost. Jakási kritika moci peněz a postavení se tak stává cynickou omáčkou. Navíc je hra hrána nedůvtipně s enuvěřitelně ubohou výpravou a nesmyslnou parodií na rokokové oblečení. Proč to Václav Renč vůbec překládal? Obávám se, že za války z důvodů obživných. Proč to chebští hrají, netroufám si ani odhadnout. Výběr takových her patří k příznakům krize divadla. Jak uboze vyslovují a směšně spívají chebští herci se ani nezmiňám. /De M. žil v první pol. XVIII.stol./

JaŠ

CESTA DO GALILEJE

V říjnu tohoto roku navštívil farář Zbyněk Laštovka s ekumenickou výpravou Izrael. Na biblické hodině ve čtvrtek dne 1.12. promítl vlastnoruční diapozitivy z cesty do Nazaretu, na Golanské výšiny atd. Dokumentoval "zázračné" přetvoření pouště a zpustlých údolí záběry důmyslného systému, který vyhodnocuje sluneční záření a podle určitého programu zavlažuje stromy, keře a rostliny přímo ke kořenům. Zápořem důmyslného zavlažování je ovšem vysychání Jordánu a dalších potoků. Nejhezčí záběry byly z nejbližšího okolí Genezaretského jezera a nejzajímavější poznatky ze současného politického a vojenského napětí státu Izrael vůči arabským sousedům.

JaŠ

ZDAŘILÝ KONCERT

Západočeský symfonický orchestr uvedl v akusticky šťastné řešeném sále "Casina" v Mariánských lázních v pátek dne 2.12. pozoruhodné a půvabné "Variace na Bohuslava Martinů" od Zdeňka Zouhara /nar.1927/.

Také druhé číslo koncertu nastudoval mladý dirigent Miloslav Janíček /nar.1959/ a dobře řídil. Byl to dvojkonec pro housle a violonecello op.102 Johaneše Brahmsa /1833-1897/. Oba sólisté Jan Schulmesiter a Aleš Kaspřík jsou studenti AMU v Praze. Uvedeným dvojkonecetrtem z roku 1887 uzavřel skladatel své orchestrální dílo. Byla to skvělá hudba.

Po přestávce byla provedena rapsodie pro orchestr od Leoše Janáčka /1854-1928/ Taras Bulba. Podle znalců byla provedena dobře, ač prý nevyzněly dobře náročné přechody od břeskne válečné scénérie /s použitím dost otřesného nástroje zvaného "zvony"/ k jímavým kantilénám. Zvláště bručivé tóny mi připomněly jinak prý nespravedlivé odsuzování našeho hudebního teoretika a historika Zdenka Nejedlého, který neměl Janáčka rád a jako námitku uváděl, že je "naturalistický".

První část zobrazuje bitvu u Dubna, v níž Taras Bulba zabíjí vlastního syna, který přeběhl k Polákům prý pro lásku k dceři polského vojvody. Druhá část je "Smrt Ostapova", to byl druhý syn Tarase Bulby, toho Poláci zajali a před otcovými očima popravili. Třetí část "líčí" atamanovou tragickou smrt upálením na polské hranici a jeho vidění vítězného zápasu s nepříteli a slavné budoucnosti ruského národa. Jistě pochopíte, že to nemohla být klidná hudba plná pohody - zvláště v kontrastu k melodickému a symfonickému Brahmovi a Martinovským variacím Zouharovým. Nehledě na to, že se na "vášnivý prýgel Janáčkovy lásky k Rusku" díváme po těch letech více než kriticky a budoucnost ruského národa nespínáme - pokud možno - již s válečnickým řinčením. Nejsem ovšem hudební referent, i přitom Janáčkoví jsem měl měl "oči na vrch hlavy" a ušima jsem jen strážal...
Jaš

Z KORESPONDENCE

"Věřím, že se ještě najdou pamětníci, kteří by uměli slovy vykreslit obraz oněch slavnostních a povznesených začátků. Moderním nadneseným termínem řekneme, že se středoevropská velmoc rozpadla a tím přivedla skutečnost, že jsme se narodili. Bylo to ovšem za mohutné porodní asisistence vlastenců sdružených kolem profesora Tomáše Masaryka. Donosili nás, či donosili jsme se a mohli jsme také dělat první krůčky v pevně laskavém vedení prvních státníků.

Mám za to, že tehdy se ještě pěstovala marvná politika, jasné vedení, otevírání očí, výchova k demokracii a hledání smyslu dění i doby. To všechno je dodnes, zdá se mi, nenahtaditelné. Mnohé se změnilo; zjednodušeně řečeno, počínaje Mnichovem, avšak konec kmén nenahližím. Dospíval jsem již v poválečném a poúnorovém světě a přeci se mi chce žalostně, kroutit se, vymlouvat na tisícere potěže a nepřízně. A to je vlastně velké neštěstí, když se hledá důvod k vymlouvání. Kéž bychom se raději nacházeli sami v sobě. Kéž bychom všichni vnímali náš podíl odpovědnosti. ...

Naše společná československá sedmdesátka mě ovšem nutí hloubat nad tím, co bylo před padesáti a čtyřiceti, před dvaceti lety. Co všechno se to přihodilo! Kolik bolesti, kolik násilí, kolik zmařených nadějí... A přece ještě jsou lidé, kteří o tom všem vypovídají jazykem českým a slovenským. To je malý zázrak, ne nepodobný onomu zablesknutí lososa nad skvostnou skotskou řekou. To je naděje i povzbuzení do dalších let, snad i desetiletí.

Kéž by náš jazyk uměl být jazykem pravdy, jazykem touhy, jazykem milostného znícení, jazykem vroucích vyznání i jazykem potěchy, že přeci snad smíme posedět a zvážit jak dál.

Tomáš

Letos se na vánoce zvlášť těšíme, protože s námi bude Michal, který se v Cambridgi cítí dost osamělý. Myslíme na vás všechny, také na přátele kolem vás.

Vaše Daniela a Tomáš

BENEŠ POKRAČOVATELEM MASARYKOVÍM ?

Když jsme v roce 1978 končili cyklus přednášek o české otázce a české vzdělanosti /od Masaryka k Patočkovi/, byl vznesen návrh z řad mladých účastníků, aby byl program o pokračovateli, např. o Benešovi. Vzpomínám si, že mne ten návrh překvapil a zaskočil. Nicméně mi slíbil J. Tesař referát přednést /zůstalo u slibu, podobně jako slíbil přednášet o Zdenku Nejedlém, toho navrhla nejstarší účastnice semináře /babička/ -/.

A opravdu: nebyl snad Nejedlý jakýmsi pokračovatelem Masarykovým, kromě toho že rozepsal monumentální životopisné dílo o Masarykovi a bránil v devastaci pomníků. Cítíme však, že v morálním a politickém díle Nejedlý pokračovatelem nebyl, jako jím byli Emanuel Rádl a J.L. Hromádka.

Edvard Beneš patřil k okruhu Masarykových spolupracovníků. Před válkou se zabýval obrodnými snahami, má svůj podíl v obrodném hnutí studentstva u nás - i v křesťanském hnutí! Inspirován Masarykovými rozborů alkoholismu vypracoval vědeckou práci nejen z hlediska sociologického ale i ekonomického, aby vyvrátil předsudek, že se pít musí a že se alkohol vyrábět musí.

Přesto však ho počítáme spíše ke spolupracovníkům, o jeho podílu na vytvoření samostatné republiky se spravedlivě vyjádřil Masaryk /bez Beneše bychom republiku neměli/. Mýlí se náš milý dopisovatel Tomáš, když modně vykládá naše narození z pouhého rozpadu velmoci. Řekl bych dokonce že je to nesmysl, ač stejným nesmyslem by ovšem bylo nevidět všechny krizové zjevy, které vedly k rozbití Rakouska a k chybám zvláště německé politiky. A SAMOZŘECMĚ RAKOUSKÉ POLITIKY: Srovnání s porodem není též šťastné - vytvoření státu je přece jen odpovědným dílem lidským /popř. neodpovědným/. *Nový realizm*

Beneš po celou první republiku se pokoušel uskutečňovat Masarykovu zásadní linii v zahraniční politice ale neméně tak ve vnitřní. Publikace jeho korespondence /J. Pecháček: Masaryk-Beneš-Hrad/ dokazuje to, jak se i v detailu řídil Masarykovým postřehem nebo i nápadem, ač čtebař mírně trne, nešel-li v jistém smyslu v loyaltě příliš daleko a nebyl-li na Masarykovi až příliš závislý.

Benešovo zapálení pro demokracii, pro humanitu moderně evropsky pojatou /nesdílel Masarykovo nadšení pro demokracii amerického typu, byla mu bližší francouzská/ z něho činilo Masarykova politického pokračovatele.

Bude třeba důkladně prostudovat, co se stalo po Masarykově smrti respektive po Masarykově abdikaci r.1935. Neobjevuje se tu jistý ústup od velké politiky? Ač chtěl Beneš vést druhý odvoj podobně jako první, nechyběla tu nesporná velká osobnost vůdcovského charakteru /tu teď zrovna Záznamy Julia Firta/. Nebo to vše bylo docela jiným ovudiším, docela jinými právními i mezinárodními souvislostmi. /třeba problém tzv. právní kontinuity, úsilí o restituování československé republiky v "původních" hranicích tj. před r.1938/.

Byla smlouva, dříve již zmíněná, se Sovětským svazem z prosince 1943 v duchu Masarykově? Byl souhlas s odsunem takřka všech spoluobčanů německé národnosti masarykovský? Byly dekrety z 24. října 1945 dovršením Masarykovy otázky sociální?

V čem je tedy Beneš pokračovatelem Masarykovým? Pokračovali v této linii politici, kteří se nevrátili v r.1945 ze zahraničí nebo tam opět odešli? Byl snad Peroutka, Firt, Stránský, Macek, Bělehrádek, Sychrava věrnější Masarykově linii než Beneš? Je to ovšem otázka zásadní a budeme muset zkoumat právě to, co je podstatě Masarykovy osobnosti bližší a co vzdálenější. Jisté ovšem je, že Beneš chtěl zůstat věrný, chtěl pokračovat v Masarykově díle - ačci ovšem za docela jiných podmínek, v docela jiné době. Zůstal věrný?